

פרשת השבוע על פי הנתיות שלום

נשא

ברכת כהנים

א. ימים זכר כהנים

דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל אמור להם יברכך ה' וישמרך יאר ה' פניו אליך ויחנך ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום. יש לבאר ענין ברכת כהנים, מהי עצם המשמעות של ברכה, שהמתברך אינו זכאי לדבר מצד עצמו ואעפ"כ מקבלו מכח הברכה. עוד צ"ב נוסח הברכה אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לברך את עמו ישראל באהבה, שאין אומרים כמו בברכת כל המצוות אשר קדשנו במצותיו וצונו וכו', ולמה קבעו להזכיר בברכה את קדושתו של אהרן. וגם מה שאומרים לברך את עמו ישראל באהבה, שאם אמנם ברכת כהנים צריכה להיות באהבה, כדאיתא בזה"ק (ח"ג קמו): כל כהן יהיה לא רחמים לעמא או עמא לא רחמין ליה לא יפרוס ידיו לברכא לעמא, אך לכאורה זהו רק דין מדיני המצוה, ומדוע נקבע זאת בנוסח הברכה.

יש לבאר הענין, והנה הקב"ה ברא את העולם באופן שכל סדר הבריאה הוא ע"י משפיע ומקבל. כמו שיצירת האדם וכל הנבראים הוא ע"י משפיע ומקבל, וגם צמיחת הצומח היא כידוע ע"י משפיע ומקבל, שהגשם והשמש הם בחי' משפיע והארץ מקבלת ועי"ז היא מצמיחה. והקשר בכל הברואים בין המשפיע והמקבל הוא ע"י מדת אהבה, ובכלל הכתוב (תהלים פט) כי אמרתי עולם חסד יבנה, שכל בנין העולם הוא ע"י מדת אהבה שעל ידה הקשר בין המשפיע ומקבל. וכמו בענינים הגשמיים כן גם הענינים הרוחניים הם רק ע"י משפיע ומקבל, ואי אפשר לו לאדם לקבל שום השגה רוחנית בלתי ע"י משפיע, והקשר בין המשפיע והמקבל הוא ע"י אהבה. וזהו ענין המשכת הברכה, שבאמת כל ענין ברכה הוא למעלה מן הטבע, שאם אומרים יברך ה' וישמרך הרי מדובר בענינים שצריכים בהם לברכה, בענינים על טבעיים, ומברכים שהברכה תשמור אותך, כי כח הברכה הוא השפעת שפע עליון באמצעות משפיע ומקבל, שע"י המשפיע נשפע שפע עליון על טבעי למתברך. ומצינו כבר את ענין הברכה אצל האבות הק', ברכת אברהם ליצחק, וברכת יצחק ליעקב, וברכת יעקב לבניו. וזה מד"כ בברכת יצחק ליעקב ועשה לי מטעמים ואח"כ כתיב גשה נא ושקה לי בני, והיינו שיעורר אהבה אליו, שבכדי להמשיך ברכה צריך שתהא אהבה בין המשפיע למקבל, שהאהבה היא המקשרת ביניהם. וכמו שבאופן פרטי צריכים למשפיע ומקבל בכל ענין בבריאה ובכל עניני עבודת ה', כך בכללות ישראל עשה הקב"ה בחי' משפיע הוא אהרן הכהן שהיה אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה, וקדושתו של אהרן נובעת ממדת האהבה שלו המקשרת בין המשפיע למקבלים. וזהו ענין ברכת כהנים שנתן הקב"ה לישראל, להמשיך שפע הברכה ע"י המשפיע למקבלים. ולכן אומרים בברכה אשר קדשנו בקדושתו של אהרן, כי זהו מקור כח הברכה של הכהנים, שקדושתו של אהרן שהוא המשפיע לכלל ישראל נמשכה לבניו אחריו ומכח זה הם מברכים את ישראל. ומטעם זה נזכר ענין באהבה בברכה, מפני שיטוד כל כח הברכה של הכהנים הוא האהבה שיש ביניהם למתברכים, שהיא המקשרת בין המשפיעים למקבלים, ועל ידה ממשכים הם את השפע עליון לישראל.

ובמיוחד שייך ענין הברכה בענינים הרוחניים שלמעלה מן הטבע. והנה תכלית ירידתו של יהודי לעולם שיגיע למדרגה הנשגבה של קירבה ודבקות בהש"ת, וכמ"כ בריש מסלת ישרים, הנתכלית שברא הקב"ה את האדם הוא כדי שיגיע להתענג על ה' ולהנות מזיו שכירתו, ושמו הש"ת לאדם בין דברים המרחיקים אותו ממנו ית', שכל מה שהאדם עושה מעניני העולם, אם אכילה ושתייה או כל שאר ענינים גשמיים, מרחיקים הם אותו מהמטרה של להתענג על ה' ולהנות מזיו שכירתו. וכל התורה והמצוות הם עזר וסיוע שנתן הקב"ה ליהודי שיוכל לעמוד כנגד כל הדברים המרחיקים. אך נוסף על כך נתן הקב"ה ברוב רחמיו על ישראל את ענין ברכת כהנים, שהוא השפע היורד ע"י המשפיע למקבל, שבכל יום יהיה ליהודי ברכה של שפע עליון איך להתקרב אל הש"ת ולהיות דבוק בשכינה. ועל דרך זה מצינו את ענין ההתקשרות לרב שהעמידוהו ע"פ חסידות בשגב המדרגה, כי כאמור כל השפעת שפע עליון הוא דוקא ע"י משפיע ומקבל, וזה מקור הברכה בכל הענינים הצריכים לברכה, ובלי זה אי אפשר להגיע לשום השגה רוחנית, והקשר בין המשפיע למקבל הוא ע"י אהבה. והרה"ק מרו"ן זי"ע אמר שנתנת מעות לצדיק ענינה לקשר בין הנותן למקבל. ועד"ז ציונה התורה על מתנות כהונה, כי הנתנה מעוררת אהבה ומקשרת בין המשפיע למקבל שזהו מקור הברכה.

וזהו תוכן הברכות. יברכך ה' וישמרך, שהזכירו בחז"ל בזה כמה פירושים, יברכך ה' בענינים הגשמיים ובענינים הרוחניים, ועל וישמרך אתו"ל במדרש שהוא מן המזיקים, היינו דכמו שבענינים גשמיים שייך מזיקין כמ"כ יש מזיקין בענינים רוחניים. וכמו שמצינו לגבי התורה שהיא הדבר הקדוש ביותר ואעפ"כ נאמר עליה בחז"ל (תענית ז.א.), לזה נעשית סם חיים ולזה נעשית סם מות, שגם בדבר קדוש כ"כ שייך מזיקין. ועל דרך זה מבקשים על הגשם שיהיה לברכה ולא לקללה, שאפי' הגשם שהוא מקור הברכה, שכל הברכות שבתורה אמורות על גשם שהוא הברכה הגדולה ביותר, שייך שיהיה ח"ו לקללה. וכך בתורה ובכל עניני עבודה א"א מתערבות בהם כוונות לא טובות הרי לזה נעשית סם חיים ולזה ח"ו להיפך. וכלפי ענין זה צריך מאד לברכה שישמרך מן המזיקין, ובכח השפע עליון של ברכת כהנים יורד ע"י המשפיע למקבל שמירה בכל הענינים הצריכים שמירה שישמרך מן המזיקין.

יאר ה' פניו אליך ויחנך, יש לפרש ע"ד מאמר מן אדמו"ר בב"א זי"ע, במית לי נהורא ותחפי לכון בהתא (פיוט אקדמות), בעת שמאיר ליהודי נוכח הוא לראות שכל עניני עוה"ז על תאותיו ושתוקותיו המה חושך ואינם כלום. כי נשמת ישראל היא מעולם התענוג וכאשר יהודי אינו רואה אלקות ואינו מרגיש תענוג דקדושה, מתגברים עליו התאוות ומבקש תענוגים חומריים שפלים. ובמית לי נהורא או תחפי לכון בהתא, כי התענוג הגדול ביותר מכל התענוגים שבעולם הוא כאשר יהודי מרגיש שהוא קשור להש"ת.

ועל ישא ה' פניו אליך מפרש במדרש שיעביר כעסו ממך. שצריך לברכה גדולה מאד שהקב"ה לא יהיה בכעס על ישראל. והוא כמו שמקשה שם במדרש והלא כבר נאמר אשר לא ישא פנים, אלא הכל בזה ע"פ האמור שע"י ברכת כהנים ממשכים את הברכה שישא ה' פניו אליך, שיעביר כעסו ממך אף כאשר באמת ע"פ הסדר צריך לכעוס, שהוא ענין על טבעי שממשכים אותו ע"י הברכה שבאמצעותה יורד שפע למעלה מן הטבע מהמשפיע למקבל. וכאמור שברכת כהנים היא מתנה שנתן הקב"ה לעמו, כדי שיהודי יוכל לשמור על הדבקות בה' ולהחזיק מעמד בכל הענינים הצריכים ברכה, כי כל בנין הבריאה הוא ע"י משפיע ומקבל, וכן גם הענינים הרוחניים הגבוהים ביותר נמשכים ר"ע"י משפיע ומקבל.

וי"ל עוד באמרו ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום, שלום ענינו אהבה, ועצם מדת האהבה היא כח מופלא ומפתח לכל הענינים שלמעלה מן הטבע. ועד"ז שאתו"ל (בר"ד נה"ח) אהבה מקלקלת את השורה, וכתוב (משלי י) ועל כל פשעים תכסה אהבה, וחז"ל אמרו שהעושה תשובה מאהבה וזונות נעשין לו כזכיות. ובכלל זה הוא ענין אהבה ושלום בין ישראל, שואהבת לרעה כמורך זהו כלל גדול בתורה להגיע למדרגות העילאיות בעבודת ה', וכמו שאמרו צדיקים שהדרך להגיע לאהבת ה' היא ע"י אהבת ישראל. וזהו פי' ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום, שאמנם ע"פ הטבע לא ישא פנים, אך יש דרך שלמעלה מן הטבע ע"י המדה של אהבה ושלום שיש בישראל, שע"י מעוררים אהבת ה' למעלה מן הטבע שישא ה' פניו אליך.

ועוד נכלל בזה ע"פ מד"א בתורת אבות, שאם יהודי מקבל באהבה את הנהגת הש"ת בכל אופן שמתנהג עמו, אזי מדה כנגד מדה גם הקב"ה מקבל הנהגתו איך שמתנהג. וזהו פי' ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום, דבמדרש מרע"ב שכשאין ישראל עושין רצונו של מקום אז לא ישא פנים, וכשישראל עושין רצון המקום ישא ה' פניו אליך, וי"ל דמרומו בעושי רצונו של מקום, היינו שיהודי מקבל באהבה את הנהגת הבורא, וזהו כח הפותח בפניו את כל השערים שלמעלה מן הטבע וישא ה' פניו אליך.

ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם, ופירש"י ואני אברכם לישראל ואסכים עם הכהנים. ושמו את שמי, שמו של הקב"ה נקרא שלום, וע"י אהבה ושלום מעוררים וממשכים שהקב"ה יטכים עם הברכה, ואני אברכם. היפך השלום מעורר דינים, ואהבה ושלום מעוררים אהבה וברכה למעלה מן הטבע במדרגות הגבוהות ביותר, וזאת ממשכים ע"י ברכת הכהנים.

עבודת הלויים

5 ימים אלו מלאכה בני 15

בפרשה זו נאמר סדר עבודת הלויים, בני קהת בני גרשון ובני מררי. ויש לדקדק בענין, מה שכאן נזכר בכתוב נשא את ראש בני גרשון גם הם לבית אבותם למשפחותם מכן שלשים שנה ומעלה עד בן המשים שנה תפקוד אותם כל הבא לצבא צבא לעבוד עבודה באהל מועד, ואילו לעיל במספר בני ישראל בפר' במדבר כתיב שאו את ראש כל עדת בני ישראל וגו' מכן עשרים שנה ומעלה כל יוצא צבא בישראל וגו', למה כאן כתוב כל הבא ושם כל יוצא צבא בישראל. ומרן אדמו"ר ז"ע בבית אברהם עמד על חילוק הלשונות, למה בבני קהת כתיב נשא את ראש בני קהת, וכן בבני גרשון כתיב נשא את בני גרשון, ואילו בבני מררי לא כתיב נשא את ראש, אלא בני מררי למשפחותם לבית אבותם תפקוד אותם. עוד יש לדקדק דבבני קהת מתחילה התורה, זאת עבודת בני קהת באהל מועד קדש הקדשים, ובבני גרשון נאמר זאת עבודת משפחות הגרשוני לעבוד ולמשא, ובבני מררי מתחיל וזאת משמרת משאם. עוצ"ב מש"נ בבני גרשון, נשא את ראש בני גרשון גם הם.

ומבאר בזה מרן אדמו"ר בב"א ז"ע דמרומו בזה על ג' דרכים בעבודת השי"ת. מדרגת בני קהת שעבודת הקודש עליהם הארון השולחן והמנורה, המה בעלי המדרגה הגבוהים ביותר הדבוקים תמיד בהשי"ת, והזוכים לראות גודל כבודו ית', וע"כ

נאמר אצלם וזאת עשו להם וחיו ולא ימותו בגשתם את קדש הקדשים, כי מגודל דרגתם בעבודת ה' עלולה נשמתם לפרוח מהם מתוך כלות הנפש מפחד ה' ומאור גאונם. ולמטה מהם היא דרגת בני גרשון, שהוא כלשון מאה"כ (ש"א כו) כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה', שיש אצלו גם זמנים שהוא מרוחק ומגורש מנחלת ה', פעמים שהוא מחזיק מעמד בעבודת הקודש, ופעמים יש שהוא מתרחק.

ואילו בני מררי הם במדרגה הנמוכה, שעבודתם היתה הקדשים והעמודים בלבד, וזה בחי' מררי, שהם מלאי מרירות. והיינו שנמצא תמיד בחשכות ואינו מרגיש שום טעם בתורה ובעבודת ה' רק כשור לעול וכתמור למשא, בעבודה המפרכת כל הגוף, וכל ימי עני רעים אפילו שבתות וימים טובים, וע"כ בהם

לא כתיב נשא את ראש, כיון שאין להם כלל בחי' ראש. ומדויקים לפ"ז היטב הפסוקים, למה בבני קהת כתיב זאת עבודת בני קהת, ובבני גרשון כתיב לעבוד ולמשא, ובבני מררי נזכר רק משמרת משאם, והנה ענין עבודה הוא המדרגות הגבוהות בעבודת ה', עבודה שבמה ועבודה שבלב, וזהו עבודת בני קהת קדש הקדשים. ובבני מררי כתיב רק משמרת משאם, והיינו כשור לעול וכתמור למשא, שאינו מרגיש טעם בכל עניני עבודה ואינם אצלו אלא כמשא. ובבני גרשון כתיב לעבוד ולמשא, היינו

ב' הענינים הן לעבוד והן למשא, שפעמים הוא בבחי' לעבוד, בחי' העבודות הגבוהה, ופעמים הוא בבחי' למשא.

6

ובתורת אבות איתא בפ"י כל הבא לצבא צבא, צבא הוא רצון בלשון הגמ', לצבא צבא ר"ל שעדיין אינו בדרגה שרוצה אבל הוא רוצה לרצות, גם זה כבר בכלל עבודה. ולהלן בפרשה כתיב כל הבא לעבוד עבודת עבודה ועבודת משא, ופי' רש"י עבודת עבודה הוא השיר במצולתיים וכנורות שהיא עבודה לעבודה אחרת, כלומר שהיא עצמה אינה ממש עבודה אלא היא סניף לעבודת הכהנים, לעורר לב יהודי כאשר הוא מקריב קרבן, וי"ל עוד בפ"י עבודת עבודה, ע"ד מאמר הרה"ק המגיד הגדול ממורי' ז"ע, מלאה הארץ קניניך, העולם מלא בדברים שאפשר לקנות בהם את השי"ת, וזהו עבודת עבודה. שכל עובדא שעושה היא אצלו עבודה להשי"ת. עוד י"ל פי' עבודת עבודה, ע"ד שאמר מרן הר"ן מלכוביץ' ז"ע במד"א (ברכות ל:): חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת קודם התפלה ומתפללין כדי שיכוונו את לבם לאביהם שבשמים, מה היו עושים בשעה זו, מתפללים ומבקשים מהשי"ת שיכוונו את לבם לאביהם שבשמים. וזהו פי' עבודת עבודה, שלפני כל עבודה וכל ענין שיהודי ניגש לעשות לפני השי"ת יש מקודם עבודה של הכנה, מתפללין שיכוונו את לבם לאביהם שבשמים. וכמו שאמר מרן הס"ק מלכוביץ' ז"ע שבצעירותו היה מתייגע שעות רבות בבקשת וכוף את יצרנו להשתעבד לך וכיום הוא עושה זאת בהרף עין. וכאמור פירשה לך ושייכת תמיד, שכל יהודי אשר נשאו לבו ונדבה רוחו יכול להתגייס ולהימנות על חיל ה' בכל המדרגות גבוה מעל גבוה.

והנה מרן אדמו"ר בב"א ז"ע אמר ואני תפלתי לך ה' עת רצון, כי בכל שבת יש עת רצון בשל"ס, שהוא העת רצון הגדול של ש"ק, רעוא דרעוין. וחג השבועות הוא העת רצון הגדול אחר השבע שבתות תמימות. והנה כמובא בספ"ק שבועות הוא מלשון שבועה, שנשבעים להשי"ת, שענין החג הוא התגייסות מחודשת לחיל ה', להיות כל יוצא צבא וכל הבא לצבא, בב' הענינים סור מרע ועשה טוב, לשמור ולעשות. ואיתא בתורת אבות עה"פ על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצא, עת מצא היינו מוצאי שבת ומוצאי יום טוב, שאו יש תמיד התגברות היצה"ר לבלבל דעתו בענינים של חולין, ועל זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצא, כאשר הוא יוצא מהחג שידע כמה הוא יוצא ממנו, שיעשה שינוי מהותי בכל סדרי חייו. ואני תפלתי לך ה' עת רצון, בעת רצון הגדול הזה שמתחיל מפסח, ואח"כ ימי הספירה שמטרתם לטהרנו מקליפותינו ומטומאותינו ולהטהר ולהתקדש בקדושה של מעלה, ואח"כ חג השבועות וקבלת התורה, ואח"כ הש"ק הזה ההמשך משבועות, שהוא עוד בבחי' שבועות כמאמר צדיקים, בעת רצון הגדול הזה תפלתי לך ה', להגיע להיות יוצא צבא, ולהיות בא לצבא לעבוד עבודה באהל מועד.

והחילוק בין העבודה של כלל ישראל לעבודת הלויים, שבכלל ישראל כתיב מכן עשרים שנה ומעלה כל יוצא צבא בישראל, והמשמעות בזה שעבודתם היא לצאת למלחמה בחוץ, להלחם עם האויב החיצוני, ומרומו על עניני סור מרע המלחמה עם הצר הצורר אתכם, שזה מוטל על כל יהודי שמחויב לצאת למלחמת היצר, מה שלכל אחד יש את היצרים האפלים שלו ותאוותיו שתמיד הוא מוכרח להיות יוצא צבא להילחם בהם. וזהו כל יוצא צבא בישראל, במלחמה זו כל כלל ישראל הם יוצאי צבא ואיש בל יעדר ממנה, שעליהם להיות תמיד נכונים לקרב עם האויב היצה"ר. אך עבודת הלויים היא עבודת ה' במדרגה גבוהה בעשה טוב איך להיות דבוקים בהשי"ת, וכדאי' בתורת אבות שלוי הוא מלשון דבוקות בה' כמ"ש הפעם יהוה אישי אלי, וכמ"ש הרמב"ם בדרגת הלויים (סוף הל' שמיטה ויובל), ולמה לא זכה לוי בנחלת ארץ ישראל ובביזתה עם אחיו, מפני שהובדל לעבוד את ה' ולשרתו וכו' לפיכך הובדלו מדרכי העולם לא עורכין מלחמה ולא נוחלין, אלא הם חיל ה' שנאמר ברך ה' חילו והוא ברוך הוא זוכה להם שנא' אני חלקך ונחלתך. והיינו שהתנערו מכל עניני העוה"ה, והם קדש קדשים לעבודת ה' וחיל ה'. ולכן בלויים נאמר אצל כולם, בבני קהת בני גרשון ובני מררי, כל הבא לצבא לעבוד עבודה ועבודת משא באהל מועד, שעבודתם אחרי שכבר הכניעו את האויב החיצוני, וכמרומו בכך שמנינם מכן שלשים שנה, ותפקידם העיקרי כל הבא לצבא, לבוא פנימה לעבודת ה' הפנימית, לעבוד עבודה באהל מועד, ששם הוא המקום לעבודת ה'. לצבא הזה נתגייסו בני לוי, לעבוד עבודה בפנימיות עבודת ה', להיות דבוקים בה' וה' חלקם ונחלתם.

והנה ענין בני לוי אינו שייך לשבט לוי בלבד, אלא כהמשך דברי הרמב"ם שם, ולא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש מכל באי עולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו לדעה את ה', ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם, הרי זה נתקדש קדש קדשים, ויהיה כבני לוי שה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים. וענין זה אמור על כל בחי' העבודה של שבט לוי, שכל יהודי אם הוא בבחי' הבא לצבא, שכבר בא פנימה לעבודה הפנימית בעשה טוב הר"י בכלל עבודת הלויים, וגם בני מררי הם כבר בדרגת עובדי ה' חיליים מגוייסים לעבודת ה', וכל יהודי שנשאה רוחו אותו ומתגייס להיות מחיל ה' לעבוד את השי"ת באחת מג' בחי' אלו, דינו כשבט לוי וה' חלקו ונחלתו.

והנה ענין בני לוי אינו שייך לשבט לוי בלבד, אלא כהמשך דברי הרמב"ם שם, ולא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש מכל באי עולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו לדעה את ה', ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם, הרי זה נתקדש קדש קדשים, ויהיה כבני לוי שה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים. וענין זה אמור על כל בחי' העבודה של שבט לוי, שכל יהודי אם הוא בבחי' הבא לצבא, שכבר בא פנימה לעבודה הפנימית בעשה טוב הר"י בכלל עבודת הלויים, וגם בני מררי הם כבר בדרגת עובדי ה' חיליים מגוייסים לעבודת ה', וכל יהודי שנשאה רוחו אותו ומתגייס להיות מחיל ה' לעבוד את השי"ת באחת מג' בחי' אלו, דינו כשבט לוי וה' חלקו ונחלתו.

והנה ענין בני לוי אינו שייך לשבט לוי בלבד, אלא כהמשך דברי הרמב"ם שם, ולא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש מכל באי עולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו לדעה את ה', ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם, הרי זה נתקדש קדש קדשים, ויהיה כבני לוי שה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים. וענין זה אמור על כל בחי' העבודה של שבט לוי, שכל יהודי אם הוא בבחי' הבא לצבא, שכבר בא פנימה לעבודה הפנימית בעשה טוב הר"י בכלל עבודת הלויים, וגם בני מררי הם כבר בדרגת עובדי ה' חיליים מגוייסים לעבודת ה', וכל יהודי שנשאה רוחו אותו ומתגייס להיות מחיל ה' לעבוד את השי"ת באחת מג' בחי' אלו, דינו כשבט לוי וה' חלקו ונחלתו.